

Nastop predsednika Zveze slovenskih častnikov dr. Alojza Šteinerja

na 21. nujni seji Odboru za obrambo, 1. decembra 2015 o problematiki v zvezi s sojenjem v zadevi kaznivega dejanja vojnega hudodelstva nad civilnim prebivalstvom

Hvala za besedo g. predsednik, spoštovani zbrani.

Dovolite, da takoj na začetku izpostavim, da je bila tudi v Zvezi slovenskih častnikov zadeva, ki je predmet današnje obravnave tega parlamentarnega telesa, deležna izjemne pozornosti pri čemer so številni člani izražali svoja mnenja in postavljali vprašanja. Teh je bilo več kot odgovorov in vedno več je tistih vprašanj, na katera nimamo odgovorov. Skupno vsem našim članom, ki so se pri tem oglašali je, ali imamo pravico vedeti in kakšne so širše posledice odločitev za neposredne udeležence osamosvojitvene vojne, in ne nazadnje kakšno sporočilo puščamo sedanjim in prihodnjim rodovom, ki bi naj ohranili in če bo treba tudi obranili državo, ki smo jo vzpostavili.

Po sprejetju oprostilne sodbe so se v javnosti, bolj kot relevantne informacije, pojavljala različna tolmačenja, po katerih smo bolj kot na poti do resnice bili na poti delitev, obtoževanj in sumničenj. V naši domovini to glede na prakso ni posebnost. V poskusih pridobivanja relevantnih informacij o odločitvi in sodnem procesu od pristojnih institucij, so se izpostavljal vprašanja, kdo ima pravni interes in kdo je lahko zainteresirana javnost. Ker zadeve niso bile ustrezno pojasnjene, so v javnosti popackana in kot sporna označena dejanja branilcev, ugled stroke iz vrst slovenske vojske in še kakšne institucije, ki so bili vpleteni v ekspertno tolmačenje dogajanj izpred 24 let. Na vprašanje, ali imamo pravico vedeti in poznati resnico v Zvezi slovenskih častnikov menimo, da moramo vedeti. Zato podpiramo tiste napore, ki bodo z dosedanjih postopkov odstranili senco dvoma. Jasnejšo sliko o primeru rabimo za zanamce, zgodovino, pa tudi zaradi zaupanja v pravosodno vejo oblasti, za katero so številni udeleženci osamosvojitvene vojne verjeli, da bo v novi državi in časih dostojna demokratični ureditvi.

Glede sojenja za vojna hudodelstva in kriminalna dejanja v času vojne za samostojno Slovenijo na območju Prlekije leta 1991 poznamo v glavnem tista, ki so bila objavljena v medijih, zato tudi nekatera moja nadaljnja izvajanja temeljijo na ugibanjih in domnevah. Naj dodam, da se glede hudodelstev neupravičeno izpušča

delovanje JLA na ormoškem območju, zlasti v Ormožu in Gomili na Kogu. Ključno pri tem je, ali smo sploh bili napadeni in v vojni, ali je bila obramba nove države sploh upravičena in ali smo zato imeli ustrezne normativne podlage. Zakaj to izpostavljam. Prvič zato, ker so nas nekateri, ki so bili kot eksperti vključeni opozorili, da se je za primer, ki ga danes obravnavamo, uporabljal Drugi dopolnilni protokol k Ženevskim konvencijam iz leta 1977, ki je namenjen zaščiti žrtev nemednarodnih oboroženih spopadov. Ta protokol se praviloma uporablja za notranje oborožene spopade med vladnimi oboroženimi silami in uporniškimi skupinami. Če je bilo res uporabljeno to izhodišče, po tem bi lahko tako imenovane slovenske osamosvojitelje označevali kot v času druge svetovne vojne, ko so na naših tleh na borce proti okupatorjem obešali table z napisom »Die banditen«, danes pa bi jim verjetno prilepili bolj uveljavljeno »terroristično« etiketo. Tudi pri strokovnih tolmačenjih, ki smo jih o primeru zasledili v medijih, je pri razločevanju med dejanji JLA in slovenskih obrambnih sil bilo možno začutiti to distinkcijo. Sprašujem, ali se bomo zaradi navedenega, naslednjega četrto stoletja po osamosvojitvi spraševali in preganjali na omenjeni osnovi.

Drugič pa je izpostavljeno vprašanje uporabe mednarodnega vojnega prava pomembno tudi zaradi presojanja podlag za tako imenovana ekspertna mnenja. V medijih smo lahko zasledili, da so ta temeljila na stroki. Preverili in pregledali smo najpomembnejše vire, ki so jih uporabljali v vojaških šolah JLA in jih uporabljamo pri vojaškem izobraževanju in usposabljanju danes. Izpostavimo Predpise o uporabi pravil mednarodnega vojnega prava v oboroženih silah SFRJ iz leta 1988 (slovenska verzija je izdana leta 1989), medtem, ko se za poučevanje častnikov v Sloveniji uporablja delo iz leta 2006 z naslovom Mednarodno pravo oboroženih spopadov, pri oblikovanju katerega je sodeloval tudi sedanji načelnik Generalštaba Slovenske vojske. Ko kot posameznik in sopotnik ali udeleženec spopadov ocenjuješ dogajanja se zdi prav neverjetno, da v ravnanjih sil JLA naenkrat ni bilo več razlogov za očitane vojnih hudodelstev in kriminalnih dejanj. Prepričan sem, da bi v omenjenih armadnih predpisih vojaški tožilci, ki so takrat imeli pristojnost za preganjanje vojnih in kriminalnih dejanj vojakov našli več kršitev tudi za starešine in sile JLA. Za pojasnitev naj izpostavim opredelitve v tč. 67, kjer civilno prebivalstvo ne sme biti neposredni

objekt bojnega dejstvomovanja, v tč. 72, ki govori o dovoljenem napadu in sorazmerni uporabi sile in kjer se navaja, da je napad izveden z nesorazmernimi močnimi sredstvi na manj pomembne vojaški objekt v naseljenem mestu, ki bi povzročil velike izgube med civilnim prebivalstvom, v nasprotju z mednarodnim vojnim pravom. Omeniti pa je treba še točke 79., ki govori o varstvu kulturnih dobrin in verskih objektov, tč. 88, ki govori o prepovedi sovražnih aktov zoper omenjene objekte in tč. 90, ki določa kdo in kdaj lahko odloči o napadu na kulturne in verske objekte. Pa tudi tč. 92, ki govori o prepovedi ropanja sovražnikovega premoženja ob vsaki priložnosti in nenazadnje tč. 192, ki govori, da je zloraba znakov rdečega križa kaznivo dejanje. Zavedam se, da danes nimamo pravice učiti kako naj pristojni organi presojujejo in sodijo. Dolžni pa smo opozoriti, da so v ekspertnih mnenjih, če so ta sploh bila podlaga za sprejemanje odločitev, ki so vodila v oprostilno sodbo, verjetno bila spregledana in zavržena pomembna določila mednarodnega vojnega prava. Ali pa bila tolmačena pristransko, da ne bi kdo zopet razumel ali zapisal enostransko.

Spoštovani. Dovolite, da izpostavim še na eno zadevo. Primer in vključenost pripadnikov Slovenske vojske v ekspertno presojanje je znotraj naše vojske izpostavil notranjo diferenciacijo, kot ji do sedaj verjetno še nismo bili priča. Zardi tega trpi ugled vojske, njena kohezivnost in voditeljstvo. Slovenska vojska je z angažiranjem, ki ga izvaja v povezavi s podporo policiji in strukturam zaščite in reševanju pri obvladovanju migracijskih tokov, zelo izpostavljena. Če to primerjamo po številu dnevno angažiranih pripadnikov, bi to lahko vzporejali z obdobjem september - oktober iz leta 1991. Zato vojska rabi notranji mir in osredotočanje na naloge, ki jih ima. Pri tem je naloga vseh voditeljev, vse kaj drugega kot dovoljevanje obtoževanja, razločevanja in diskreditiranja.

Moj današnji nastop je subjektiven, ker sem v tistih, zame prelomnih časih, pač bil na eni strani. Kljub temu ponavljam pričakovanje, da se zadeve vendarle razčistijo. Resnico, ki jo o primeru potrebujemo, pa je pomembna tudi za bodoče pripadnike obrambno-varnostnih sil, da bodo lažje presojali kaj smejo in česar ne smejo delati pri izpolnjevanju svojega poslanstva.

Hvala za vašo pozornost.